

Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek, z. s. – 20 let existence spolku

Arte-fakt, association for the protection of monuments –
20 years of the association's existence

Luboš Machačko

Odborné setkání členů a příznivců spolku Arte-fakt, hřbitovní brána na vrchu Gothard v Hořicích, 2025. [PG]

Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek, vzniklo na jaře roku 2006 na základě podnětu několika mladých restaurátorů jako profesní organizace sdružující profesionály v oboru péče o památky. Založení sdružení vzešlo ze dvou základních impulsů. Prvním impulsem byla tehdy znovuobnovená debata o uznávání kvalifikace a statutu profese konzervátora a restaurátora v naší republice, která vyústila ve snahu o resuscitaci záměru založení Komory restaurátorů ČR, a druhým impulsem byla potřeba zakladatelů sdružení rozvinout aktivity, které přesahovaly mantinely jejich běžné restaurátorské praxe, zejména aktivit souvisejících se zvýšením informovanosti v oboru restaurování.

Forma občanského sdružení (po novelizaci občanského zákoníku z roku 2014 zapsaného spolku) ve smyslu profesní organizace založené na dobrovolném členství byla a je pro naplňování takových snah a cílů téměř ideální platformou. Díky statutu sdružení mohli členové aktivně vstoupit nejen do diskuze o založení Komory restaurátorů, ale i do diskuze o dalších legislativních i praktických aspektech obnovy památkových objektů. V neposlední řadě nelze nezmínit skutečnost, že sdružení se jako právnická osoba mnohokrát ucházelo o možnost čerpání finanční podpory pro své aktivity a naplňování cílů z veřejných i soukromých fondů.

Hlavní cíle sdružení Arte-fakt se daly od samého počátku shrnout do čtyř základních bodů:

- aktivní uskutečňování mezioborové spolupráce při obnově památek
- popularizace oboru restaurování a péče o památky
- podpora a rozvoj profesních a společenských aktivit
- podpora komunikace mezi odbornou a laickou veřejností

Společným jmenovatelem těchto cílů bylo a je uplatňování smysluplné mezioborové spolupráce při restaurování a obnově památek. Vycházejíce z komplexnosti uměleckého díla či památky, a to zejména z jeho časové, materiálové a výrazové vrstevnatosti a obsažnosti, snaží se členové sdružení o adekvátní přístup k jeho obnově, a to účinnou spoluprací všech relevantních profesí, které se na obnově historických objektů podílejí. Vedle restaurátora to nejčastěji bývá technolog, historik umění, projektant nebo architekt. Stranou nesmí zůstat ani investor a majitel objektu. Konsenzus těchto složek je předpokladem pro zdařilou obnovu umělec-

kého či umělecko-řemeslného díla. V neposlední řadě nelze zapomenout na laickou veřejnost, která je zpravidla koncovým uživatelem památky. Proto se sdružení zaměřovalo také na podporu komunikace s veřejností a přibližování problematiky péče o památky veřejnosti.

Sdružení má za dobu své existence na kontě celou řadu aktivit, kterými naplňuje výše formulované cíle. Aktivity, které sdružení vyvíjí, se dají rozdělit do čtyř základních oblastí:

- organizování přednášek a workshopů
- organizování konferencí
- organizování výstav
- publikační činnost

Nejviditelnější aktivitou sdružení je cyklus konferencí Restaurování a ochrana památek, jehož první ročník se uskutečnil roku 2006 v Litomyšli. Od té doby se podařilo uspořádat 13 plnohodnotných ročníků. První konference se konaly v areálu Státního zámku Litomyšl, později se stala dějištěm konferencí Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře.

Smyslem konferencí bylo vytvoření platformy pro setkávání restaurátorů, technologů, historiků umění, památkářů, architektů a dalších profesí podílejících se

Z odborného setkání v Hořicích, 2025. [ZGL]

Z konference Restaurování a ochrana uměleckých děl 2017 v GASK v Kutné Hoře. [LM]

Z odborného setkání v interiérech zámku Kratochvíle 2008. [LM]

na obnově kulturního dědictví, výměna aktuálních informací z oboru a navázání a podpora mezioborové spolupráce. Konference mají obvykle jeden zastřešující leitmotiv, jedno aktuální téma, které je reflektováno v příspěvcích a prezentacích účastníků. Důležitým prvkem těchto setkání je prostor pro diskusi, ze které v některých případech vzniká i společné memorandum, na kterém se účastníci shodnou a které sumarizuje neaktuálnější situaci v oboru.

Druhou významnou aktivitou je pořádání výstav. Dosud největší takovou realizací byla výstava Arte-fakt 2010, restaurátorské práce v regionu Kutná Hora, která se konala v chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Kutné Hoře – Sedlci. Na výstavě byly veřejnosti představeny vybrané restaurátorské práce z regionu, na kterých se podíleli členové sdružení. K vidění byly ukázky restaurování kamenných plastik, nástěnných maleb, závěsných obrazů a uměleckých děl na papíru. Jedním z nepopíratelných kladů expozice bylo, že vzhledem ke skutečnosti, že

Z odborného setkání v interiérech zámku Kratochvíle 2008. [LM]

výstava byla instalována v lodi chrámu, mohli návštěvníci kromě velkoformátových posterů a instalovaných trojrozměrných objektů obdivovat příklady zrestaurovaných nástěnných maleb přímo na místě v kupoli křížení a na klenbách ochozových kaplí. Tuto akci se podařilo uspořádat, mimo jiné, díky finanční podpoře z Dobročinného fondu Philip Morris – regionální projekty 2009.

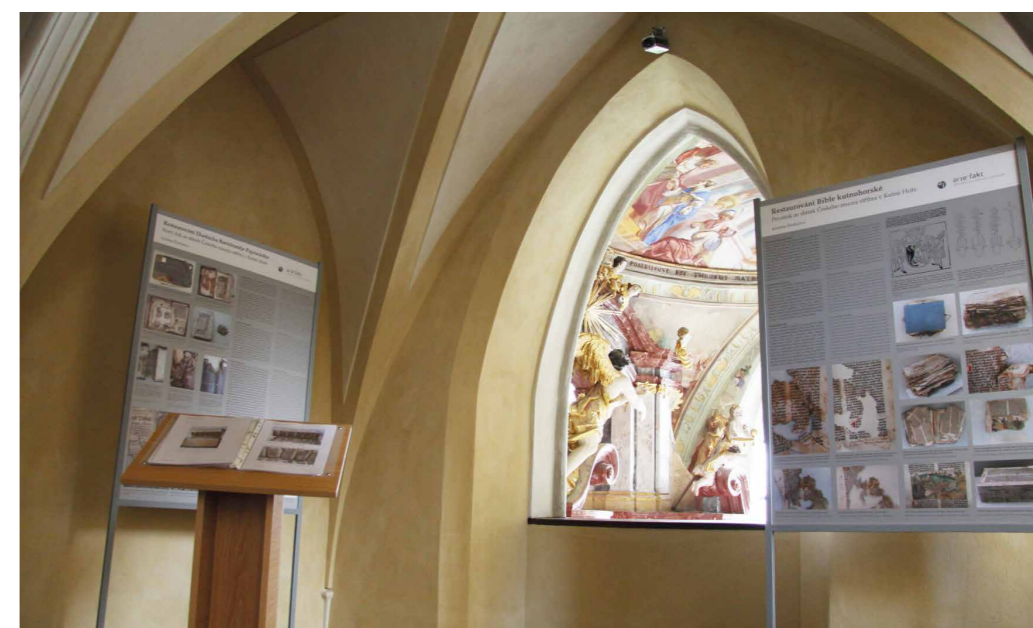
Dalším příkladem toho, jak se sdružení věnuje profesním, společenským aktivitám a popularizaci oboru péče o památky, jsou komentované prohlídky vybraných restaurátorských akcí. Tato odborná setkání probíhají přímo in situ za přítomnosti restaurátorů, kteří doprovázejí návštěvníky na místě a obstarávají výklad. Účastníci z řad odborné veřejnosti mají tak neopakovatelnou možnost nahlédnout do zákulisí restaurátorských prací a seznámit se s jejich postupem a způsobem provedení. Komentované prohlídky proběhly například při restaurování interiérů zámku Kratochvíle u Netolic, při obnově historických kachlových kamen ve Starém královském paláci na Pražském hradě nebo nejnověji při obnově hřbitovní brány na vrchu Gothard v Hořicích nebo kamenného mariánského sloupu na náměstí ve Velvarech.

Členové sdružení vnímají důležitost publikační činnosti. Pod hlavičkou sdružení Arte-fakt vyšlo od roku 2006 patnáct celobarevných publikací. Jedná se hlavně o sborníky textů z konferencí a obsáhlý katalog k výstavě Arte-fakt 2010.

Sdružení Arte-fakt je provozovatelem internetových stránek www.arte-fakt.cz, které slouží jako informační server pro odbornou i laickou veřejnost. Stránky monitorují aktuální dění v oboru, nabízejí možnost diskuze, přinášejí seznam odborných akcí apod. Informace o aktivitách sdružení lze čerpat i z jeho FB profilu.

Závěrem nutno poznamenat, že sdružení pracuje na základě dobrovolnosti. Členové pracují pro sdružení nad rámec svých běžných zaměstnání, povinností a aktivit. Za svou činnost nejsou jakkoli honorováni. Činnost sdružení je dotována převážně členskými příspěvky a různými druhy jednorázové finanční podpory vždy vázané na pořádání konkrétní akce. Bez aktivního přístupu členů by existence spolku byla nemyslitelná. Všem lidem, kteří za těch dvacet let existence prošli spolkem, všem minulým i současným členům, kteří kdy přispěli nebo stále přispívají k jeho fungování, patří velký dík.

Ačkoli od roku 2006 se členská základna proměnila a z mladé generace restaurátorů, kteří sdružení zakládali, se postupem času stala generace střední, nepochybuji o tom, že i po 20 letech existence má Arte-fakt stále dost aktivních a pracovitých členů na to, aby zůstal mezi restaurátory i v dalších letech uznávanou platformou pro setkávání a výměnu informací z oboru restaurování a péče o památky.

Z výstavy Arte-fakt 2010, restaurátorské práce v regionu Kutná Hora. [JĎ]

Autoři fotografií: [PG] Petr Gläser; [LM] Luboš Machačko; [ZGL] Zdenka Gläserová Lebedová; [JĎ] Jakub Ďoubal